

Διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής αιγοπροβατοτροφίας: μια τεχνοκρατική προσέγγιση ή απλά ένα επιστημονικό ζήτημα;

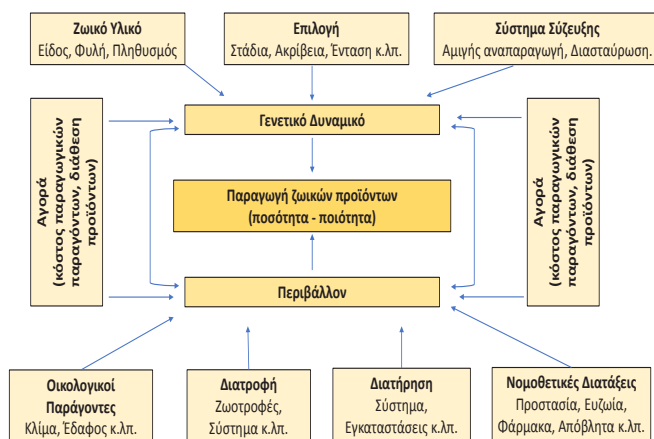
Δρ Γεώργιος Λαλιώτης, Ερευνητής Βαθμίδας Δ'
 Ινστιτούτο Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής

Η ζωική παραγωγή στη χώρα μας αντιπροσωπεύει περίπου το 1/4 της ακαθάριστης αξίας της γεωργικής παραγωγής και παρά την περιορισμένη συμμετοχή της στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (<2%) κατέχει σημαντικό ρόλο στην εθνική οικονομία, καθώς παρέχει εισόδημα και εργασία σε χιλιάδες οικογένειες, ιδιαίτερα σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, συμβάλλοντας στη διατήρηση του κοινωνικού ιστού της χώρας.

Ο πλέον σημαντικός κλάδος της ζωικής παραγωγής είναι η αιγοπροβατοτροφία, καθώς η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση σε αριθμό αιγών εντός ΕΕ και την 4^η σε πρόβατα (5^η κατά σειρά σε περίπτωση που ληφθεί υπόψη και ο αριθμός προβάτων της Τουρκίας). Παράλληλα, ο κλάδος της αιγοπροβατοτροφίας παρουσιάζει εντός Ελλάδας τον μεγαλύτερο βαθμό αυτόαρκειας σε σχέση με τους λοιπούς κλάδους της κτηνοτροφίας (βοοτροφία, χοιροτροφία κ.λπ.) και αποτελεί ταυτόχρονα έναν ιδιαίτερο κλάδο λόγω της προσαρμογής του ζωικού κεφαλαίου σε ιδιαίτερες αντίξοες συνθήκες. Επιπλέον, πολλά από τα παραγόμενα προϊόντα προστιθέμενης αξίας (ΠΟΠ, παραδοσιακά, ΠΓΕ κ.λπ.) προέρχονται από τη χρήση αιγοπρόβειου γάλακτος. Τα στοιχεία αυτά από μόνα τους προσδίδουν στον συγκεκριμένο κλάδο μια ισχυρή δυναμική και ταυτόχρονα ένα ιδιαίτερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε σχέση με τους λοιπούς κλάδους της κτηνοτροφίας.

Παρόλα αυτά, ο συγκεκριμένος κλάδος παρουσιάζει αρκετά διαρθρωτικά προβλήματα και δυσκολίες προσαρμογής στις σύγχρονες απαιτήσεις, οι οποίες ουσιαστικά μεταφράζονται σε απώλεια εισοδήματος του κτηνοτρόφου. Η στροφή της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), η οποία απαιτεί τη σύνδεση του ζωικού κεφαλαίου με τη χρήση γης για τη χορήγηση ενισχύσεων στον κτηνοτροφικό τομέα, δημιουργεί ευκαιρίες βιώσιμης ανάπτυξης του τομέα, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα διαρθρωτικές αδυναμίες των κλάδων της κτηνοτροφίας.

Ο εντοπισμός των διαρθρωτικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο κλάδος και η αναζήτηση λύσεων μπορεί να βασιστεί στην προσέγγιση των βασικών συντελεστών που εμπλέκονται στη διαμόρφωση του ίδιου του παραγωγικού συστήματος δημιουργώντας ένα συνοθύλευμα παραγόντων που το επηρεάζουν. Οι παράγοντες αυτοί απεικονίζονται συνοπτικά στο παρακάτω Σχήμα,

και μπορούν να συνοψιστούν στις εξής τρεις βασικές κατηγορίες: α) σε παράγοντες που σχετίζονται με το γενετικό δυναμικό του ζωικού οργανισμού και τον χειρισμό του, β) σε παράγοντες που σχετίζονται γενικά με το περιβάλλον διαβίωσης και ανάπτυξης της παραγωγικής δραστηριότητας και γ) σε παράγοντες που συνδέονται με τις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην αγορά. Κατ' αυτή την έννοια, ο ορθολογικά σκεπτόμενος αιγοπροβατοτρόφος θα πρέπει να αναλύει και να συνδυάζει, στο πλαίσιο που ορίζουν οι συνθήκες της αγοράς, τους συντελεστές αυτούς, με στόχο τη διαμόρφωση ολοκληρωμένων συστημάτων εκτροφής, τα οποία να μεγιστοποιούν το οικονομικό όφελος της παραγωγικής του δραστηριότητας, γεγονός το οποίο δεν είναι πάντοτε εύκολο.

Αναλύοντας περαιτέρω και λαμβάνοντας υπόψη και στοιχεία που έχουν διατυπωθεί μέσα από τοπικές/κλαδικές μελέτες, μελέτες έξυπνης εξειδίκευσης, ερευνητικές μελέτες κ.λπ. διαπιστώνονται πέντε βασικοί άξονες στους οποίους επικεντρώνονται τα κυριότερα προβλήματα του κλάδου, η επίλυση των οποίων μέσα από κάθε είδους παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες μπορεί να συμβάλει στην ώθηση του συγκεκριμένου κλάδου.

1^{ος} Άξονας: Κόστος παραγωγής

Αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κλάδος, το οποίο σε πολλές των περιπτώσεων και ιδιαίτερα την τελευταία διετία, υπερβαίνει την τιμή πώλησης του

τελικού προϊόντος σε επίπεδο παραγωγού. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ότι η ηλικία των κτηνοτρόφων είναι αρκετά μεγαλύτερη από εκείνη των εργαζομένων σε άλλους κλάδους της γεωργίας καθώς και με την εντατική εργασία που απαιτεί η αιγοπροβατοτροφία, επιταχύνει την εγκατάλειψη του κλάδου. Αποτέλεσμα αυτού, είναι η μείωση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων (>15%), ιδιαίτερα των μικρών μονάδων (1-50 αιγοπρόβατα) καθώς και του αριθμού των ζώων (11%) κατά την τελευταία πενταετία.

Στην πλειοψηφία των εκμεταλλεύσεων το μεγαλύτερο μέρος των παραγωγικών δαπανών καταλαμβάνει το αναλώσιμο κεφάλαιο και ειδικότερα το κόστος ζωοτροφών (70-75%). Μία σημαντική, επίσης, δαπάνη για τις εκμεταλλεύσεις αποτελεί και η χρήση ενέργειας. Δυστυχώς, η περίοδος δημοσιονομικής προσαρμογής που διανύουμε δεν επιτρέπει πολλές παρεμβάσεις οικονομικών διευκολύνσεων στον τομέα του κόστους παραγωγής (π.χ. μείωση ΦΠΑ, αφορολόγητο κ.λπ.). Όμως, η εφαρμογή μίας σειράς από διαχειριστικά «εργαλεία» μπορεί να προσφέρει, έστω και μακροπρόθεσμα, λύση στο αδιέξοδο του υψηλού κόστους παραγωγής. Η αιφορική διαχείριση των βοσκήσιμων γαιών και η υλοποίηση ορθολογικών σχεδίων βόσκησης, σε συνδυασμό με την καθολική εφαρμογή του νόμου των βοσκήσιμων γαιών (Ν. 4351/2015) που θα προσφέρουν την κατάλληλη ποσότητα (και ποιότητα) βοσκήσιμης ύλης σε (ημι-) εκτατικού τύπου παραγωγικά συστήματα εκτροφής, μπορεί να αποτελέσει μία πρώτη προσέγγιση στην προσπάθεια μείωσης του κόστους παραγωγής. Επιπλέον, σε τοπικό επίπεδο η αιγοπροβατοτροφία έχει ανάγκη την υποστήριξη της φυτικής παραγωγής για να είναι βιώσιμη και ανταγωνιστική. Κατά συνέπεια, η φυτική παραγωγή θα πρέπει να εστιαστεί στην παραγωγή ζωοτροφών από πολυετή ψυχανθή και αγρωστώδη είδη, τα οποία εύκολα ενσωματώνονται σε σιτηρέσια και ταυτόχρονα εμφανίζουν ικανοποιητική έως και υψηλή κατά περίπτωση πεπτικότητα. Η χρήση μεθόδων διατροφής ακριβείας, μπορεί επίσης να αποτελέσει μία καλή λύση στην περίπτωση μεγάλων μονάδων εντατικής εκτροφής.

Ένας άλλος σημαντικός τομέας που μπορεί να μειώσει το κόστος παραγωγής είναι η αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), όπως:

- η εγκατάσταση μικρών φωτοβολταϊκών πάνελ στις οροφές ή σε γειτονικούς χώρους των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων
- η εγκατάσταση μικρών αιολικών κατασκευών (ανεμογεννήτριες μικρής κλίμακας)
- η αξιοποίηση των στερεών υπολειμμάτων (στρώμνη και κοπριά), μέσω της διεργασίας της αναερόβιας ζύμωσης (βιο-

αέριο) για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (κυρίως για μεγάλες εκμεταλλεύσεις, πώληση για τις μικρές εκμεταλλεύσεις).

2^{ος} Άξονας: Ζωικό κεφάλαιο και εξυγίανση

Παρόλο που το γενετικό υλικό μπορεί να επηρεάσει μέχρι και το 15-20% του παραγωγικού στόχου (το υπόλοιπο ποσοστό θεωρείται ως η επίδραση του ευρύτερου περιβάλλοντος), στην ελληνική αιγοπροβατοτροφία παρατηρείται μειωμένη παραγωγικότητα εξαιτίας του χαμηλού γενετικού υλικού αλλά και των υποδομών. Από τα εκτρεφόμενα αιγοπρόβατα μόλις το 7-10% ανήκει σε καθαρές φυλές ενώ η πλειοψηφία αποτελεί προϊόν άναρχων διασταυρώσεων, μεταξύ τους αλλά και με ξενικές φυλές. Εάν εξαιρεθούν τα κοπάδια που παρακολουθούνται από τα κέντρα γενετικής βελτίωσης της χώρας ή αυτά της εντατικής εκμετάλλευσης, η όποια γενετική βελτίωση των φυλών των ζώων γίνεται είτε με την εισαγωγή αναπαραγωγικού υλικού από χώρες της κεντρικής Ευρώπης είτε ως άναρχες διασταυρώσεις εντός της εκμετάλλευσης, χωρίς στρατηγική προσαρμογής τόσο εντός του παραγωγικού στόχου όσο και των ιδιαίτερων εδαφοκλιματικών συνθηκών της Ελλάδας. Η συγκεκριμένη κατάσταση σε συνδυασμό με την παρουσία ασθενειών, πολλές φορές υπό τη μορφή ενδημικών καταστάσεων (καταρροϊκός πυρετός, scarpie, παραφυματίωση, ευλογιά κ.λπ.), οδηγεί σε ακόμα μειούμενη παραγωγή αλλά και πολλές των περιπτώσεων σε εκρίζωση ζωικού κεφαλαίου. Ορισμένες κατευθύνσεις βελτίωσης των προαναφερόμενων προβλημάτων μπορούν να αποτελέσουν:

- Εκτροφή αυτόχθονων τοπικών φυλών προσαρμοσμένων στις εδαφοκλιματικές συνθήκες κάθε περιοχής και ανθεκτικών σε νοσήματα.
- Στοχευμένες συζεύξεις ή/και διασταυρώσεις βελτίωσης τοπικών πληθυσμών.
- Σαφής διαχωρισμός παραγωγικής κατεύθυνσης του παραγωγικού συστήματος με χρήση κατάλληλων φυλών.
- Δημιουργία πρότυπων πυρήνων εκτροφής μέσω συνεργασίας Κέντρων Γενετικής Βελτίωσης, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ και Περιφερειών, απαλλαγμένων από ασθένειες και προσαρμοσμένων στις τοπικές συνθήκες.
- Εκπαίδευση των κτηνοτρόφων στην επιλογή κατάλληλων ζώων υψηλής γενετικής αξίας από το ίδιο το κοπάδι τους.
- Εφαρμογή σχεδίων βελτίωσης μέσω των μέτρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ).

- Επανακαθορισμός των φυλών που θεωρούνται σπάνιες μέσω αναθεώρησης του ΠΔ 434/1995 και των κριτηρίων χρηματοδότησής τους μέσω του ΠΑΑ.
- Δημιουργία πυρήνων εκτροφής σπάνιων/τοπικών φυλών σε ερευνητικά ιδρύματα ή άλλους φορείς.

Ανάδειξη παραγωγικών χαρακτηριστικών των ελληνικών φυλών καθώς και ανάδειξη των ποιοτικών χαρακτηριστικών των παραγόμενων προϊόντων τους.

3ος Άξονας: Ηλικιακή ανανέωση - εκπαίδευση - κατάρτιση

Η δημογραφική «εικόνα» των απασχολούμενων στη γεωργία εμφανίζεται προβληματική, καθότι το 35% των αρχηγών των εκμεταλλεύσεων είναι άνω των 65 ετών ενώ πολλοί παραμένουν σε αυτές ακόμα και μετά τη συνταξιοδότηση. Παράλληλα, παρατηρείται ένα συντριπτικό ποσοστό αγροτών χωρίς τυπική κατάρτιση. Συγκεκριμένα, στο σύνολο των αγροτών το ποσοστό αυτό αγγίζει το 97% και στους νέους αγρότες το 83%. Τα ποσοστά αυτά τοποθετούν τη χώρα μας στις τρεις πρώτες θέσεις ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ-27, μαζί με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία και πολύ μακριά από τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο. Η έλλειψη εκπαίδευσης και κατάρτισης σε συνδυασμό με το «γηρασμένο» δυναμικό του κλάδου αντικατοπτρίζει ουσιαστικά και την αδυναμία για εισαγωγή και εφαρμογή νέων τεχνολογιών, μεθόδων, καινοτόμων ιδεών και σύγχρονων διαχειριστικών σχεδίων στην όλη διαδικασία του παραγωγικού συστήματος της κτηνοτροφίας. Η ηλικιακή ανανέωση του ανθρώπινου δυναμικού σε συνδυασμό με την απαραίτητη κατάρτιση και επιμόρφωση θα συμβάλει ουσιαστικά στο να καταστεί η αιγοπροβατοτροφία περισσότερο ανταγωνιστική και παράλληλα να αναβαθμιστεί και το επίπεδο όσων ασχολούνται με τον κλάδο. Ενδεικτικές προτάσεις επίλυσης των παραπάνω προβλημάτων αποτελούν οι ακόλουθες ενέργειες:

- Εκπαίδευση κτηνοτρόφων μέσω της καθολικής υλοποίησης του Μέτρου 1 του ΠΑΑ 2014-2020 (και όχι μόνο της κατάρτισης των νέων κτηνοτρόφων).
- Στοχευμένος θεματικός προσδιορισμός εκπαιδευτικών αναγκαιοτήτων τόσο σε επίπεδο κτηνοτρόφων όσο και σε επίπεδο γεωργικών συμβούλων στον τομέα της αιγοπροβατοτροφίας.
- Ανάδειξη του επαγγέλματος αλλά και βελτίωση του επιπέδου του κτηνοτρόφου μέσω ένταξής του στις ημέρες καριέρας.
- Προβολή της εκτροφής αιγοπροβάτων ως επικερδούς και σεβαστής δραστηριότητας, υπό τις σωστές διαχειριστικές τεχνικές.
- Δημιουργία πρότυπων επιδεικτικών εγκαταστάσεων αιγοπροβατοτροφίας σε συνεργασία ερευνητικών ιδρυμάτων, Περιφερειών κ.λπ. με ομάδες παραγωγών, οι οποίες θα συμβάλουν στην επίδειξη σύγχρονων τεχνικών διαχείρισης των μονάδων αλλά και στην επιμόρφωση των ενασχολούμενων με τον κλάδο προσφέροντας νέες προσεγγίσεις στο σύγχρονο «επιχειρείν».

4ος Άξονας: Συλλογικές δομές

Ο κλάδος της αιγοπροβατοτροφίας, όπως και ο υπόλοιπος κτηνοτροφικός κλάδος της χώρας, χαρακτηρίζεται από απουσία ισχυρών οργανώσεων παραγωγών και συλλογικών δομών. Παρατηρείται ουσιαστικά μία αδυναμία οργάνωσης των κτηνοτρόφων, λόγω έλλειψης συνεργατικής νοοτροπίας και συνειδητοποίησης του οφέλους που απορρέει από μία συλλο-

γική δραστηριοποίηση. Μέσα από συλλογικά σχήματα (ομάδες ή οργανώσεις παραγωγών, συνεταιρισμοί, διεπαγγελματικές οργανώσεις κ.λπ.) μπορούν να επιτευχθούν στόχοι, όπως η δημιουργία οικονομιών κλίμακος, η ενιαία προμήθεια εισροών, η βελτίωση της διαχείρισης των εισροών-εκροών, η στήριξη σε θέματα οργάνωσης και λειτουργίας της εκμετάλλευσης με στόχο τη μείωση του κόστους παραγωγής, η αύξηση της διαπραγματευτικής δύναμης του παραγωγού και κατ' επέκταση της βελτίωσης του εισοδήματός του. Επιπλέον, όφελος και ταυτόχρονα στόχος μπορούν να αποτελέσουν η διεξαγωγή ερευνών και η ανάπτυξη πρωτοβουλιών με αντικείμενο τις βιώσιμες μεθόδους παραγωγής, τις καινοτόμες πρακτικές, την οικονομική ανταγωνιστικότητα και τις εξελίξεις της αγοράς. Η πρόσβαση σε επιστημονική βοήθεια και συμβουλευτικές υπηρεσίες, η επιδίωξη της καθετοποίησης της παραγωγής, η άμεση και σταθερή διάθεση ποιοτικών προϊόντων στην αγορά καθώς και η επιλογή εξαγωγικού προσανατολισμού, μπορούν ευκολότερα να επιτευχθούν μέσα από συλλογικά σχήματα μεγιστοποιώντας το τελικό αποτέλεσμα. Πέραν των παραπάνω, μέσω των συλλογικών τους δομών οι κτηνοτρόφοι του κλάδου μπορούν να αναπτύξουν έναν κοινό κώδικα δεοντολογίας για εμπορικές συναλλαγές, τη διασύνδεση των επιχειρησιακών δράσεων με τον τουρισμό και τον πολιτισμό καθώς και την ανάπτυξη συμβολαίων για τη διάθεση και προώθηση των τοπικών προϊόντων.

Ως εργαλεία υποστήριξης, ενίσχυσης και προώθησης της δημιουργίας συλλογικών δομών μπορούν να αποτελέσουν το Μέτρο 09 – «Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών» και το Μέτρο 16 – «Συνεργασία» του ΠΑΑ 2014-2020 καθώς και τα αντίστοιχα μέτρα εκπαίδευσης - κατάρτισης και συμβουλευτικής, που θα καλλιεργήσουν την κουλτούρα συνεργασίας, θα εκπαιδεύσουν επί των άμεσων και πρακτικών ωφελειών αυτής και θα βοηθήσουν στη λειτουργία των εν λόγω δομών.

5ος Άξονας: Προϊόντα προστιθέμενης αξίας

Αδιαμφισβήτητα η ελληνική αιγοπροβατοτροφία προσφέρει σε όλη την εγχώρια αγορά αλλά και στο εξωτερικό προϊόντα με ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά, που διατηρούν την τυπική παραδοσιακή τους γεύση και τη διατροφική τους αξία, έχοντας πάντα ως γνώμονα την ασφάλεια και την υγεία του καταναλωτή. Από την άλλη πλευρά, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζεται ελλειμματική σε γαλακτοκομικά προϊόντα που προέρχονται από την αιγοπροβατοτροφία. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το προαναφερθέν, δηλαδή της παραγωγής στη χώρα μας ιδιαίτερων ποιοτικών πιστοποιημένων προϊόντων (π.χ. ΠΟΠ, ΠΓΕ, βιολογικά, παραδοσιακού τύπου κ.λπ.), προσδίδει στον κλάδο της αιγοπροβατοτροφίας τη δυνατότητα οικονομικής ευρωστίας για περαιτέρω ανάπτυξή του. Συνεπώς, η στροφή προς την παραγωγή πιστοποιημένων ποιοτικά προϊόντων ή καινοτόμων προϊόντων, προτάσσεται ως λύση προς τη διάνοιξη ή περαιτέρω διεύρυνση εγχώριων και διεθνών αγορών για τα προϊόντα της ελληνικής αιγοπροβατοτροφίας. Προς αυτή την κατεύθυνση, ενέργειες όπως οι παρακάτω, μπορούν να συμβάλουν στη μεγιστοποίηση του τελικού αποτελέσματος:

- Λήψη μέτρων για την αναβάθμιση της ποιότητας του γάλακτος και των προϊόντων του (βελτίωση άμελης, σταβλισμού κ.λπ.).
- Εκσυγχρονισμός των μονάδων επεξεργασίας του γάλακτος ώστε αυτές να πληρούν τις απαιτήσεις της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας.

- Χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων για δημιουργία και παραγωγή νέων καινοτόμων προϊόντων που θα συμβάλουν στην προσέγγιση νέων αγορών ή πληθυσμιακών ομάδων.
- Ολοκληρωμένη αξιοποίηση τυρογάλακτος με παραγωγή προϊόντων για πρώτη ύλη για βιομηχανίες τροφίμων, π.χ. ο ορός γάλακτος μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως υπόστρωμα για την παραγωγή κυτταρικής πρωτεΐνης και αυτή μετέπειτα ως συστατικό σε ζωοτροφές.
- Ενημέρωση-εκπαίδευση των αιγοπροβατοτρόφων και τυροκόμων από τους αρμόδιους φορείς.
- Ενίσχυση προγραμμάτων προβολών προϊόντων σε διεθνείς αγορές.
- Πρωτοβουλίες στήριξης ΠΟΠ προϊόντων μέσω ευρύτερων συμφωνιών.
- Ενίσχυση σήμανσης των αιγοπροβατοτροφικών προϊόντων μέσω της υλοποίησης της δράσης «Συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων» του ΠΑΑ 2014-2020.
- Ανάπτυξη συστήματος ικνηλασιμότητας στο πλαίσιο αυτοελέγχου και πιστοποίησης ενός ξεχωριστού brand για τα προϊόντα αιγοπροβατοτροφίας, π.χ. σε επίπεδο Περιφέρειας.

Η επιστημονική προσέγγιση...

Είναι γεγονός ότι στις μέρες μας παρατηρείται ολοένα και αυξανόμενη ανάγκη για παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων με στόχο την κάλυψη των διατροφικών αναγκών (ποσοτικά ή/και ποιοτικά) στις αναπτυσσόμενες και αναπτυγμένες χώρες. Από την άλλη πλευρά όλα τα συστήματα εκτροφής των παραγωγικών ζώων, συμπεριλαμβανομένων και των αιγοπροβατοτροφικών, δέχονται αυξανόμενες πιέσεις προσαρμογής, ιδίως λόγω των νέων κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών δεδομένων (π.χ. αυξανόμενο κόστος παραγωγής, νέα δεδομένα ευζωίας, κλιματική αλλαγή, ευαίσθητες διατροφικές ομάδες κ.λπ.). Η εκτροφή των αγροτικών ζώων πρέπει να προσαρμοστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει θετικά σε όλες τις σύγχρονες προκλήσεις. Η σύνδεση των παραγωγικών ιδιοτήτων με μηχανισμούς που επιδρούν και επηρεάζουν αυτές σε φυσιολογικό και γενετικό επίπεδο, διαφαίνεται ως ένας από τους πλέον αποτελεσματικούς τρόπους για την πληρέστερη κατανόηση των παραγωγικών ιδιοτήτων, η οποία εν δυνάμει οδηγεί και στη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων.

Παράλληλα, η διερεύνηση της υφιστάμενης βιοποικιλότητας ζωικού υλικού και η σύνδεσή του με χαρακτηριστικά τα οποία

προσδίδουν τη δυνατότητα προσαρμογής σε αυτές τις νέες επιτακτικές ανάγκες της σύγχρονης εποχής (π.χ. αντοχή σε υψηλές θερμοκρασίες, σε ξηρασία, σε συνθήκες καταπόνησης, ανθεκτικότητα σε ασθένειες κ.λπ.), μπορούν να αποτελέσουν βήματα ανάπτυξης κάθε κτηνοτροφικού κλάδου. Δεδομένων των ιδιαιτεροτήτων του κλάδου της αιγοπροβατοτροφίας στη χώρα μας (ημικτατικά συστήματα εκτροφής κατά πλειοψηφία), η προσέγγιση αυτή μπορεί να προσδώσει ακόμα πιο θετικά αποτελέσματα, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα παραγωγής ποιοτικότερων προϊόντων λόγω τόσο του εγχώριου ζωικού υλικού που επιδρά θετικά προς αυτή την κατεύθυνση (π.χ. Καλαρρύτικο πρόβατο) όσο και της ιδιαίτερης κληρίδας της χώρας μας, η οποία μέσω της βόσκησης επιδρά θετικά στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των παραγόμενων προϊόντων. Σαφέστατα όμως, για να υπάρξει η θετική συνέργεια των δύο αυτών αξόνων είναι επιτακτική η ανάγκη τόσο για την κατάρτιση και ενημέρωση των ίδιων των κτηνοτρόφων όσο και για την ανάδειξη υπεροχής των ελληνικών φυλών, μέσω των φορέων ενασχόλησης με την κτηνοτροφία (ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια, κέντρα γενετικής βελτίωσης, παραγωγικοί φορείς κ.λπ.) και να αποκλειστεί το ευκαιριακό κέρδος μέσω πρόσκαιρης αθρόας εισαγωγής ξένων φυλών χωρίς συγκεκριμένη στόχευση.

Αντί επιλόγου.....

Τα προβλήματα της ελληνικής αιγοπροβατοτροφίας αδιαμφισβήτητα είναι διαχρονικά, αντικατοπτρίζοντας παράλληλα την αδυναμία σύγκλισης όλων των εμπλεκόμενων μερών (παραγωγικοί φορείς, μεμονωμένοι κτηνοτρόφοι, ερευνητικά, κέντρα, πολιτεία), για μία κοινή αποδεκτή στόχευση, παρά τη μεμονωμένη βούληση του εκάστοτε μέρους. Δυστυχώς, η οριακή πλέον κατάσταση του κλάδου (οικονομική θέση, αθρόες εισαγωγές ξένου γενετικού υλικού, απουσία στοχευμένων συζεύξεων, νοσήματα υψηλού κινδύνου, εμπορικές συμφωνίες μεταξύ των χωρών κ.λπ.), καθιστά την ανάγκη αυτή ακόμα πιο επιτακτική. Οι θεσμικοί φορείς εκπροσώπησης του χώρου σε συνεργασία με παραγωγικούς, επιστημονικούς και ερευνητικούς φορείς, χρειάζεται να καταθέσουν ενιαία αποδεκτό σχέδιο ανασυγκρότησης του κλάδου, σχέδιο το οποίο να είναι υλοποιήσιμο με βραχυπρόθεσμα αλλά και μακροπρόθεσμα βήματα, τα οποία θα προσδίδουν συγκεκριμένη στόχευση ανεξάρτητα από στοχευμένες οικονομικές επιχορηγήσεις ή αποζημιώσεις.

Πληροφορίες: Ινστιτούτο Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής, Παράλιμνη Γιαννιτών, 58 100 Γιαννιτσά, e-mail: georgelaliotis@hotmail.com